

הרחבת ה' אני'. [אהבה]

הקדמת ר' שמעון שקופ ל"שערי יושר".

והלכת בדרכיו

יתברך הבורא ויתעלה היוצר שבראנו בצלמו ובדמות תבניתו, (בראשית א כז) וחיי עולם נטע בתוכנו שיהיה אדיר חפצנו, להיטיב עם זולתנו, ליחיד ולרבים בהווה ובעתיד בדמות הבורא כביכול, תומר דבורה לרמ"ק פרק א, שכל מה שברא ויצר היה רצונו יתברך רק להיטיב עם הנבראים, כן רצונו יתברך שנהלך בדרכיו כאמור דברים כח ט, בבא קמא דף ק עא, "והלכת בדרכיו" היינו שנהיה אנחנו בחירי יצורינו, מגמתנו תמיד, להקדיש כוחותינו הגופניים והרוחניים לטובת הרבים כפי ערכנו. ולדעתי כל ענין זה נכלל במצות ה' של "קדושים תהיו"

יסוד ושורש תכלית חיינו

לכן נראה לעניות דעתי, שבמצוה זו כלול כל יסוד ושורש מגמת תכלית חיינו, שיהיו כל עבודותינו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל. שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותענוג, שלא יהיה בה איזה ענין לטובת זולתנו. וכמובן בכל הקדשות שהוא התייחדות למטרה נכבדה. והנה כשהאדם מיישר הליכותיו ושואף שתמיד יהיו דרכי חיינו מוקדשים להכלל, אז כל מה שעושה גם לעצמו, להבראת גופו ונפשו, הוא מתיחס גם כן אל מצות קדושה. שעל ידי זה יטיב גם לרבים. שבטובתו לעצמו הוא מטיב עם הרבים הצריכים לו ... וביחס זה מתדמה ענין קדושה זו, לקדושת הבורא יתברך באיזה דמיון קצת. שכמו שבמעשה של הקב"ה בהבריאה כולה, וכן בכל רגע שהוא מקיים את העולם, כל מעשיו הם מוקדשים לטובת זולתו, כן רצונו יתברך שיהיו מעשינו תמיד מוקדשים לטובת הכלל ולא להנאת עצמו.

טובת עצמו ו/או זולתו

אמנם אם יאמר האדם להכניע את טבעו להגיע למידה יתירה עד שלא יהיה בנפשו שום מחשבה ושאיפה להיטיב לעצמו, וכל שאיפותיו יהיו רק להיטיב לאחרים, ובאופן כזה תהיה שאיפתו להגיע לקדושת הבורא יתברך. בכל הבריאה והנהגת העולם רק להיטיב לנבראים ולא לעצמו יתברך כלל וכלל, שבהשקפה ראשונה היה אפשר לומר שאם יגיע אדם למדרגה זו יגיע לתכלית השלמות. ולכן הורו לנו חז"ל במדרש זה שלא כן הוא, שאין לנו להשתדל להדמות לקדושת הבורא יתברך בצד זה, שקדושת הבורא למעלה מקדושתנו. שקדושתו יתברך היא רק לנבראים, ולא לעצמו יתברך, שלא נתוסף ולא יתוסף שום יתרון להבורא על ידי מעשיו שעשה ועושה, וכל רצונו יתברך רק להיטיב לנבראים. אבל מה שרוצה מאתנו אינו באופן זה, שהרי הורה לנו רבי עקיבא בבא מציעא דף סב עא "חייך קודמים", וגם רמזו לנו לפרש את המקרא ויקרא יט יח, "ואהבת לרעך כמוך" בדרך שלילי שבת לא עא "מאן דעלך סני, לחברך לא תעביד". אבל בדרך חיובי ראוי לאדם להקדים את טובת עצמו. ועוד יש מקום שביסוד בריאת אדם נטע

הבורא יתברך בו תשוקת אהבת עצמו במידה גדולה מאד ... וענין זה מבהיל שעד היכן מגיע כח אהבת עצמו. שרוצה אדם בקב שלו יותר מקביין שיתן לו אף מיד הקב"ה אם יהיה מתנת חנם. מזה מובן שמידת אהבת עצמו היא רצויה בעיני הקב"ה רק "צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה" (על פי הושע יד י).

...

והנה אם בהשקפה ראשונה רגשי אהבת עצמו ורגשי אהבת זולתו הם כצרות זו לזו, אבל עלינו להשתדל להעמיק בזה, למצוא הסגולה המאחדת אותם אחרי כי שניהם דורש ה' מאתנו.

"אני" פרטי ו/או כלל ישראלי

וסגולה זו היא, שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה"אני" שלו. כי בזה יומדד מעלת כל האדם לפי מדרגתו. האיש הגס והשפל, כל "אני" שלו מצומצם רק בחומרו וגופו. למעלה ממנו, מי שמרגיש ש"אני" שלו כולל את כל עם ישראל. שבאמת כל איש ישראל הוא רק כאבר מגוף האומה הישראלית. ועוד יש בזה מעלות של איש השלם, ראוי להשריש בנפשו, להרגיש שכל העולמות כולם הוא ה"אני" שלו, והוא בעצמו רק כאבר קטן בתוך הבריאה כולה. ואז גם רגש אהבת עצמו עוזר לו לאהוב את כל עם ישראל ואת כל הבריאה כולה. ולדעתי מרומז ענין זה במאמרו של הלל עליו השלום שהיה אומר אבות א יד: "אם (אין) אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני?" היינו שראוי לכל אדם להתאמץ לדאוג תמיד בעד עצמו, אבל עם זה, יתאמץ להבין שאני לעצמי מה אני. שאם יצמצם את ה"אני" שלו בחוג צר כפי מראית עין, אז "אני" זה מה הוא, הבל הוא וכאין נחשב. אבל אם תהיה הרגשתו מאומתת, שכללות הבריאה הוא האדם הגדול, והוא גם כן כאבר קטן בגוף הגדול הזה, אז רם ונישא גם ערכו הוא. שבמכונה גדולה גם מסמר היותר קטן, אם רק משמש כלום להמכונה, הוא דבר חשוב מאד. שהכלל בנוי מפרטים, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט.